

3. Обмін досвідом, стажування у слідчих органах в інших країнах (Стратегічна програма діяльності ДБР на 2017–2022 роки. — Київ, 2017. — С. 13).

Для вдалого досягнення цієї мети передбачено створення науково-дослідної установи та навчального закладу, які будуть також займатися підготовкою кадрів для ДБР та проведенням розширених криміналістичних експертиз і економічних досліджень у сфері розкриття злочинів, підслідних ДБР. У ролі цих установ виступатимуть Академія та Науково-дослідного інституту Державного бюро розслідувань. При цьому питання їх створення, а також вирішення їх організаційно-штатних, науково-організаційних, кадрових питань, буде вирішуватись після забезпечення функціонування бюро з виконання основних завдань та функцій за призначенням протягом 2020–2022 рр.

Зрозуміло, що сьогодні ще зарано вести мову про підвищення кваліфікації працівників ДБР, адже 2018–2019 роки є лише установчими, а стабільне функціонування вже почнеться в 2019–2020 роках, проте вже зараз закладено непогану основу, яка в майбутньому сприятиме забезпеченню більш якісному рівню працівників ДБР.

Науковий керівник: заступник декана факультету адвокатури з наукової роботи, асистент кафедри організації судових, правоохоронних органів та адвокатури Національного університету «Одеська юридична академія» **Чекмарьова Лариса Юріївна.**

Мусієнко Н. Р.

студентка 2-го курсу факультету
прокуратури та слідства (кримінальної юстиції)
Національного університету «Одеська юридична академія»

ДО ПИТАННЯ ПОВНОВАЖЕНЬ СЛІДЧОГО ДЕРЖАВНОГО БЮРО РОЗСЛІДУВАНЬ

Прийняття закону України «Про державне бюро розслідувань», а пізніше і створення самого органу означувало зміни у системі органів досудового розслідування, здійснило перерозподіл компетенцій — фактично була створена нова інституція, практична діяльність якої потребувала та потребує як наукової розробки, так і оцінки з погляду правознавців.

Відповідно до ст. 9 Закону України «Про Державне бюро розслідувань», систему Державного бюро розслідувань (надалі — ДБР) скла-

дають центральний апарат, територіальні органи, спеціальні підрозділи, навчальні заклади та науково-дослідні установи. У складі ДБР діють слідчі, оперативні та інші підрозділи. Одну з найважливіших ролей, на нашу думку, в діяльності ДБР відіграють саме слідчі цього органу. Відзначимо, що до підслідності ДБР, а відповідно до повноважень слідчих працівників цього органу згідно з КПК, належить розслідування злочинів:

- вчинених Президентом України, повноваження якого припинено, Прем'єр-міністром України, членом Кабінету Міністрів України та ін. (повний перелік осіб можна знайти у ч. 4 ст. 216 КПК);

- вчинених службовими особами Національного антикорупційного бюро України, усіма прокурорами Спеціалізованої антикорупційної прокуратури, крім випадків, коли досудове розслідування цих злочинів віднесено до підслідності НАБУ;

- проти встановленого порядку несення військової служби (військові злочини), крім злочинів, передбачених статтею 422 Кримінального кодексу України.

Важливим питанням для обговорення стала втрата повноважень слідчими прокуратури у повному обсязі і їх фактичний перехід до слідчих ДБР. Розглянемо це питання детальніше. Відповідно до положень Кримінального процесуального кодексу України, кримінальні провадження, відкриті слідчими органів прокуратури, продовжують здійснювати слідчі органів прокуратури, які мають повноваження слідчих до закінчення досудового розслідування, але не довше від двох. А після закінчення дворічного строку кримінальні провадження, відкриті слідчими органів прокуратури, у тримісячний термін передаються слідчим органів ДБР.

Проте кримінальне процесуальне законодавство — не лише положення Кримінального процесуального кодексу України, це сукупність норм, передбачених Конституцією України, міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою, та іншими законами. А тому для всестороннього дослідження питання щодо наявності чи відсутності у органів прокуратури підстав для здійснення досудового слідства після створення ДБР, доцільно проаналізувати весь нормативний масив.

Ст. 2 закону «Про прокуратуру», яка визначає функції прокуратури, не передбачена функція здійснення досудового слідства. Натомість ч.3 вказаної норми чітко встановлює, що на прокуратуру не можуть покладатися функції, не визначені Конституцією.

При цьому відповідно до ст.131 Основного Закону прокуратура здійснює:

- підтримання публічного обвинувачення в суді;

- організацію і процесуальне керівництво досудовим розслідуванням, вирішення відповідно до закону інших питань під час кримінального провадження, нагляд за негласними та іншими слідчими і розшуковими діями органів правопорядку;

- представництво інтересів держави в суді у виключних випадках і в порядку, визначених законом.

Отже, згадана стаття взагалі не передбачає, що прокуратура здійснює досудове слідство. Також ця норма не містить будь-яких посилань на те, що прокуратура виконує інші, визначені законами, функції.

Повертаючись до повноважень слідчих ДБР, зазначимо декілька проблемних питань підслідності цього органу що також потребують наукової розробки.

Деякі правники та громадські активісти, в тому числі члени правозахисних організацій, відзначають у якості проблеми широкую підслідність ДБР.

Як вже говорилося, ДБР розслідує всі злочини правоохоронців, суддів, чиновників, зокрема загальнокримінальні — крадіжки, тілесні ушкодження, кількість яких може бути занадто великою для штату органу, навіть не зважаючи на наявність територіальних органів.

Верховна Рада України могла би звузити підслідність ДБР хоча б до службових злочинів. Але депутати вже довгий час не можуть ухвалити хоча б мінімальні зміни до законодавства.

Якщо раніше усі говорили про проблеми законодавчого забезпечення роботи ДБР, кадрового набору в цей орган чи відсутності матеріальної бази для роботи, то зараз можна говорити про кількісно-статистичні показники розслідування кримінальних проваджень та подальші перспективи розвитку. При цьому, на наш погляд, оцінювати ДБР за такий короткий час розслідування зарано, адже має пройти довший час для оцінки якості таких розслідувань.

Інше питання яке варте згадки є, на нашу думку, менш очевидним, проте не менш важливим. Як відомо, наразі оперативний супровід для ДБР здійснюють колеги з Національної поліції, СБУ, Державної прикордонної служби. Зміни у цьому напрямку також можуть стосуватись і повноважень слідчих. Якщо ситуація залишиться без змін — доцільним вбачається створення більш детальної законодавчої регламентації цих процедур. Проте об'єктивно більш прийнятним є варіант, у якому будуть створені власні оперативні підрозділи ДБР для усіх потреб бюро. Третім же варіантом є створення у рамках ДБР зведених підрозділів, наприклад за аналогією з НАБУ, в такому випадку на слідчих би поширювались повноваження співробітників оперативних підрозділів так званих «класичних» органів досудового

розслідування, проте це питання потребує подальших наукових досліджень.

Науковий керівник: асистент кафедри організації судових, правоохоронних органів та адвокатури Національного університету «Одеська юридична академія», кандидат юридичних наук ***Деменчук Марина Олександрівна.***

Ревенко Т. А., Орлова В. Я.

студентки 1-го курсу соціально-правового факультету
Національного університету «Одеська юридична академія»

СТВОРЕННЯ ДЕРЖАВНОГО БЮРО РОЗСЛІДУВАНЬ: КРОКИ ФОРМУВАННЯ НОВОГО ПРАВООХОРОННОГО ОРГАНУ

Пропозиції стосовно створення Державного бюро розслідувань (ДБР), які ще рік тому дуже лякали місцевих високопоставлених корумпованих чиновників та пробуджували сумніви й непорозуміння між фахівцями протягом майже всього періоду незалежної держави, залишаючись лише обіцянкою.

Однак після прийняття у 2012 році Кримінального процесуального кодексу України, ці пропозиції можна назвати реалізованими. Закріплена вимога про створення ДБР не може бути оцінена поза загальним контекстом діяльності влади в галузі національної безпеки. Перш за все, потрібні відповіді на питання, чи зможуть стати підрозділи нової структури першим етапом реформування пострадянської правоохоронної системи та служб спеціального призначення чи залишаться лише косметичним переформатуванням чинних сил і засобів?

Останнім часом корупція в нашій державі продовжує набирати рис постійних подій, що розповсюджує негативний вплив на всі галузі людської життєдіяльності, ще сильніше проникаючи в повсякденне життя, як різних проблем.

Враховуючи таку тенденцію зростання корупції в державі, пріоритетом антикорупційної політики вважають фундаментальну зміну підходів до боротьби з корупцією, а також покращення національного антикорупційного законодавства та реформування правоохоронних органів. Це пов'язано з тим, що реалізація таких реформ у країні неможлива з сьогоднішнім рівнем збільшення хабарництва, враховуючи також і органи державної влади, суди та правоохоронні органи.